

ระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าเผ็ดตองเหลืองในสังคมไทย

นาย วิสุทธิ์ ศรีวิศาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

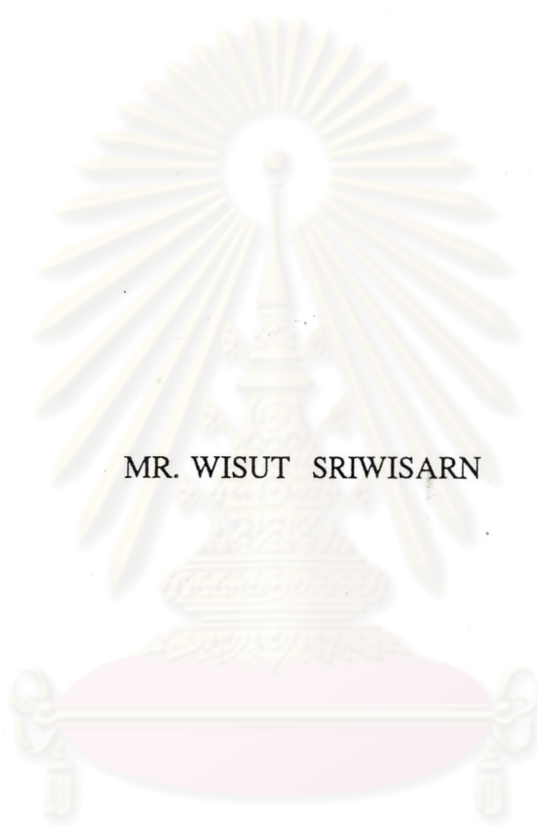
พ.ศ. 253๘

ISBN.974-632-102-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕1๖๗๐๒๗๙๕

ECONOMIC SYSTEM AND CULTURAL CHANGE OF PHI TONG LUANG
IN THE THAI SOCIETY.

MR. WISUT SRIWISARN

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN.974-632-102-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่า
เผ่าตองเหลืองในสังคมไทย

โดย

นายวิสุทธิ์ ศรีวิศาล

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรมหาบัณฑิต

ลินดี ฤงสุวรรณ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ลินดี ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุพัตรา สุภาพ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ)

นิเทศ ดินณะกุล

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ดินณะกุล)

งามพิศ สัตย์สงวน

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วิสุทธิ ศรีวิศาล : ระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งแห่งประเทศไทย (Economic System and Culture Change of Phi Tong Luang in The Thai Society) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.งามพิศ สัตย์สูงวน, ISNB 974-632-102-8 213 หน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้ง-เหลืองและผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชนเผ่าม้งเหลือง โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชนเผ่าม้งเหลือง เช่น สิ่งแวดล้อม การบริโภคอาหาร สถาบันครอบครัว สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันศาสนา และศึกษาชนเผ่าม้งเหลืองที่บ้านบ่อหอย ตำบลยายพวน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และบ้านบุญยืน ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีประชากรชนเผ่าม้งเหลืองอยู่มาก การวิจัยเรื่องนี้ สมมติฐานดังต่อไปนี้ :

1. จำนวนป่าไม้ที่ลดลงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 2. ที่ดินที่มีจำกัดมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 3. ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดน้อยลงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 4. การติดต่อทางวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 5. การรับกระแสวัฒนธรรมเมืองมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 6. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 7. บทบาทนักพัฒนาในหน่วยงานของรัฐบาลมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
 8. บทบาทของนักพัฒนาในภาคเอกชนมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าม้งเหลือง
- ผลการวิจัยพบว่าทุกข้อเป็นไปตามสมมติฐาน ยกเว้นข้อ 7 เพราะนักพัฒนาของศูนย์ส่งเสริมฯ ชาวเขาสนใจพัฒนาชาวเขาเผ่าอื่น ๆ มากกว่าที่จะพัฒนาเผ่าม้งเหลือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา สังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิตร *วิสุทธิ ศรีวิศาล*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *งามพิศ สัตย์สูงวน*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C330430 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEYWORD: ECONOMIC SYSTEM / PHI TONG LUANG / CULTURE CHANGE

WISUT SRIWISARN : ECONOMIC SYSTEM AND CULTURAL CHANGE OF PHI TONG LUANG IN THE THAI SOCIETY. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. NGAMPIT SATSANGUAN, Ph.D. ISBN 974-632-102-8 213 p.p

The objective of this research is to investigate changes in the economic system of Phi Tong Luang and its effects on the ways of life of Phi Tong Luang. The methodology used in this study is participant observation or anthropological field work by collecting data concerning various cultural systems of Phi Tong Luang such as environment, food consumption, family institution, political institution and religious institution. The research site of this study is Phi Tong Luang at Ban Bo Hoi, Tambon Yab Hua Nar, Umphur Wiengsa, Nan Province and Ban Boonyuen, Tambon Ban Vieng, Umphur Pong Kwang, Phrae Province, both of which have many Phi Tong Luang. The hypothesis of this research are as follows :

1. Reduction in the area of forest has an impact on the economy of Phi Tong Luang.
2. Limited availability of land has an impact on the economy of Phi Tong Luang.
3. Reduction of natural resources have an impact on the economy of Phi Tong Luang.
4. Acculturation or cultural contact has an impact on the economy of Phi Tong Luang.
5. Adoption of urban culture has an impact on the economy of Phi Tong Luang.
6. The National Social and Economic Development Plan has an impact on the economy of Phi Tong Luang.
7. The roles of government development workers have an impact on the economy of Phi Tong Luang.
8. The roles of non-government workers have an impact on the economy of Phi Tong Luang.

The finaling of the research is that all the hypotheses are true except number 7 because the development workers from the Center of the Hill Tribes Aids pay more interest in developing other hill tribes than to develop Phi Tong Luang.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา..... สังคมวิทยา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2537.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากบุคคลหลายท่านด้วยกัน ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนแนะแนวความคิดในด้าน การจัดทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา.

ขอขอบพระคุณ สุพัตรา สุภาพ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ดินณะกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน คุณจิราวัฒน์ ศิลปท้าว อดีตหัวหน้าหน่วยศูนย์บ้านบ่อหอย ครูยิ่งยศ แสนหยาง ครูใหญ่โรงเรียนบ้านบ่อหอย คุณสิงห์โต และคุณบุญยืน สุขเสहनั คณะสอนศาสนาที่บ้านบุญยืน ให้ความช่วยเหลือให้ข้อมูลพื้นฐาน และให้จัดหาที่พักอาศัยขณะอยู่ในสนาม

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ บุญเดิม พันรอบ คุณจ่างค์ ไหมทิม คุณจริยา ชมสุนทร คุณมณฑา เกศแก้วกมล และคุณสุจินตนา สิงห์โกวินทร์ ที่ได้คำแนะนำบางอย่าง ตรวจสอบแก้ไข และพิมพ์

หากวิทยานิพนธ์เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาหาความรู้มากหรือน้อยเพียงใดผู้ศึกษาขอมอบแด่พระคุณ คุณอุษา ขันพานนท์ ผู้ซึ่งคอยให้กำลังใจ และทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตเสมอมาพระคุณย่อมเหนือปียวาจา และคำกล่าวขอบคุณใด ๆ ทั้งสิ้น

วิสุทธิ์ ศรีวิศาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญแผนภูมิ	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	8
ขอบเขตของการศึกษา	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2	
กรอบแนวคิด	10
ก. ระบบเศรษฐกิจ	10
ข. นิเวศวิทยาวัฒนธรรม	12
ค. ทฤษฎีโครงสร้าง	13
ง. มโนภาพ “วัฒนธรรม”	16
จ. การติดต่อทางวัฒนธรรม.....	20
ฉ. ความทันสมัย.....	20
ช. สังคมมนุษย์และรูปแบบการดำรงชีวิต	21
ซ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	28
ณ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม.....	37
การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
ระเบียบวิธีวิจัย.....	55
กรอบแนวคิดใน.....	57
สมมติฐาน.....	57
นิยามศัพท์.....	58

	หน้า
บทที่ 3	
ฝึตองเหลืองในหมู่บ้านบ่อหอย.....	60.
ก. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบ้านบ่อหอย	60
ประวัติบ้านบ่อหอย	63
ลักษณะประชากร	64
ระบบครอบครัวและเครือญาติชนเผ่าฝึตองเหลือง	72
ระบบเศรษฐกิจของชนเผ่าฝึตองเหลือง	90
ระบบการเมืองการปกครอง	105
ระบบการศึกษาและการขัดเกลาทางสังคม	107
ประเพณีและความเชื่อของชนเผ่าฝึตองเหลือง	112
ระบบอนามัยและสาธารณสุข	119
บทที่ 4	
ฝึตองเหลืองในบ้านบุญยืน	121
ลักษณะประชากรเผ่าฝึตองเหลืองที่บ้านบุญยืน	121
สถิติชนเผ่าฝึตองเหลือง	125
สภาพความเป็นอยู่	131.
เครื่องมือเครื่องใช้	132
ระบบเศรษฐกิจ	134
ระบบการเมืองการปกครอง	135
ระบบการศึกษาการขัดเกลาสังคม	136
รายชื่อนักเรียนชนเผ่าฝึตองเหลือง	138
ระบบศาสนาและความเชื่อ	141
ระบบอนามัยและสาธารณสุข	142
บทที่ 5	
ผลวิจัย	145

	หน้า
บทที่ 6	
สรุปและข้อเสนอแนะ	184
บรรณานุกรม	188
ภาคผนวก	
ประวัติ	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตราจแผนภูมิและสถิติ

	หน้า
1. แผนภูมิแสดงความเป็นญาติพี่น้องแนวขนานและแนวขวาง	73
2. ลักษณะครอบครัวและกลุ่มของครอบครัวชนเผ่าผดตองเหลือง (มลาบรี) ...	74
3. สังคมมลาบรี (Mlari Society)	75
คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับรุ่นอ็โก้ลงมา	
4. ชาวเผ่าผดตองเหลือง (มลาบรี) ยังเรียกลูกเขยและลูกสะใภ้	78
5. คำเรียกชื่อเครือญาติระดับตั้งแต่ชนรุ่นอ็โก้ขึ้นไป	78
6. คำเรียกชื่อเครือญาติในระดับชนรุ่นเดียวกันอ็โก้	79
7. แผนภูมิแสดงคำเรียกชื่อญาติพี่น้องแนวขนานและแนวขวาง	80
8. แผนภูมิเรียกชื่อบุคคลของชาวมลาบรี	82
9. แผนภูมิการเปลี่ยนชื่อบุคคลของชาวเผ่าผดตองเหลือง (มลาบรี)	83
10. แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนชื่อของชาวมราบริภายหลังการหย่าร้าง	84
11. แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงสายสกุล	85

ตารางแสดงสถิติ

1. รายชื่อชนเผ่าผดตองเหลืองที่อาศัยที่บ้านบ่อหอย อำเภอเวียงสา	67
จังหวัดน่าน	
2. สถิติชนเผ่าผดตองเหลืองที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2537 ที่บ้านบุญยืน	125
ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกาง จังหวัดแพร่	

92	19.	นายทองถิ่นหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
92	20.	นายอินทร์หมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
95	21.	หมื่นอินทร์ (ต) หมื่นอินทร์หมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
95	22.	นายอินทร์หมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
98	23.	สถาปนาเสด็จมโหรีมจากภรรยาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
101	24.	การเตรียมพร้อมพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์สยาม
101	25.	หมื่นอินทร์หมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
101	26.	ตลอดจนการเก็บภาษีของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
103	27.	ใบพระบัตรของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
103	28.	ลักษณะของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
103	29.	พระกรัที่ทรงบำเหน็จของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
114	30.	การจะขึ้นหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
114	31.	การจะขึ้นหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
117	32.	นายอินทร์หมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
117	33.	ประวัติของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
117	34.	การแต่งตั้งหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
122	35.	เส้นทางของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
123	36.	เส้นทางของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
123	37.	เส้นทางของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
124	38.	เส้นทางของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
124	39.	ครอบครัวของหมื่นทองเกษมอินทร์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

40. ลักษณะที่พักอาศัยของชนเผ่าเผ่าตองเหลืองที่บ้านบุญยืน 129
41. ลักษณะบ้านมีการยกพื้นมีฝาบ้าน 3 ด้าน การปลูกสร้างถาวร
กว่าที่บ้านบ่อหอย 129
42. ลักษณะที่พักชนเผ่าเผ่าตองเหลืองที่บ้านบุญยืนจะปลูกเป็นกลุ่ม
ใหญ่กว่าบ้านบ่อหอย 130
43. สภาพในที่พักมีเครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัยกว่า 130

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย